

CASADO COCA против Шпаније

Пресуда од 24. фебруара 1994. године

НЕЗВАНИЧНИ РЕЗИМЕ И ИСТОРИЈАТ ПРЕДМЕТА

A. Основне чињенице

Подносилац представке је 1979. године отворио адвокатску канцеларију у Барселони. Након тога је редовно давао огласе оглашавајући своју праксу у бројним локалним новинама и послао је писма разним фирмама нудећи своје услуге. Савјет Адвокатске коморе Барселоне (Barcelona Bar Council) водило је дисциплинске поступке против њега на основу неколико оптужби, који су окончани у 1981. години, тако што му је дато више укора и упозорења.

Од октобра 1982. године у билтену Удружења становника и власника имовине Vallldoreitxa (Barcelona) објављен је један од огласа подносиоца представке у којем он укратко даје своје име, попраћено ријечју “адвокат” (*letardo*), адресу своје канцеларије и број телефона. Адвокатски савјет дао је 5. априла 1983. године Цасадо Цоци даљње упозорење, које је Савјет државне Адвокатске коморе потврдио 3. јуна.

Подносилац се жалио управним судовима, наводећи кршење члана 20 Устава (слобода изражавања). *Audencia Territorial* Barcelone донијела је 11. маја 1987. године пресуду на његову штету, да би 23. септембра 1988. године Врховни суд одбацио његову жалбу због погрешне примјене права.

Он је уложио жалбу (*recurso de amparo*) Уставном суду, који је 17. априла 1989. године одлучио да се члан 20 не примјењује на рекламирање.

B. Поступак пред Комисијом за људска права

Представка, која је Комисији уложена 25. маја 1989. године, проглашена је дјелимично прихватљивом 2. децембра 1991. године.

Након што је неуспјешно покушала да постигне пријатељско рјешење, Комисија је усвојила 1. децембра 1992. године извјештај у којем је утврдила чињенице и изразила мишљење да је повријеђен члан 10 Конвенције (девет гласова за и девет против са предсједниковим одлучујућим гласом).

ИЗВОД ИЗ ПРЕСУДЕ

ПРАВО

НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 10

32. Г. Casado Cosa се жалио на дисциплинску казну коју је против њега донио Савјет Адвокатске коморе Барселоне 6. априла 1983. године због објављивања огласа о његовој пракси у неколико издања локалног билтена. Он се позвао на члан 10 Конвенције, који предвиђа:

“1 Свако има право на слободу изражавања. Ово право укључује слободу мишљења и слободу примања и преношења информација и идеја, без мијешања јавне власти и без обзира на границе. Овај члан не спречава државе да захтијевају дозволе за рад од радио, телевизијских и филмских компанија.

2. Остваривање ових слобода, будући да укључује обавезе и одговорности, може подлијегати таквим формалностима, увјетима, ограничењима или санкцијама предвиђеним законом и које (су) неопходне у демократском друштву у интересу националне безбједности, територијалног интегритета или јавне безбједности, спречавања нереда или злочина, заштите здравља и морала, угледа или права других, спречавања ширења повјерљивих информација или у интересу очувања ауторитета и непристрасности судства.

А. Примјенљивост члана 10

33. Влада је оспорила примјенљивост члана 10. Она је тврдила да огласи подносиоца представке ни на који начин не садрже информацију комерцијалне природе већ су то једноставно биле рекламе. Он их је платио са јединим циљем да обезбиједи више клијената. Рекламирање, као такво, не спада у домен слободе изражавања. Реклама не служи јавном интересу већ се ради о приватним интересима појединаца на које се односи. Примјењивање гаранција члана 10 Конвенције за рекламирање било би равно промјени домена тог члана.

34. Према подносиоцу представке, информације дате у његовим огласима су заиста биле усмјерене јавности уопште, и ако се претпостави да је и успио да утиче на прилив клијената, то би било зато што их је јавност нашла корисним и потребним. Рекламирање је, штавише, општи појам који садржи више категорија зависно од политичког или комерцијалног садржаја информације или идеја које су у питању. Сем тога, заштита људских права не мора неопходно да буде у служби заштите јавног интереса. Она може да служи и приватним интересима.

35. Суд би прво истакао да члан 10 гарантује слободу изражавања “свакоме”. Није направљена разлика у њему да ли је врста жељеног циља стварање профита или не (в., *mutatis mutandis*, пресуду од 22. маја 1990. године у предмету Autronic AG против Швајцарске, серија А бр.178, стр. 23, став 47), те би разлика у третману у овој сфери могла да води повреди члана 14.

У својој пресуди од 25. марта 1985. године у предмету Barthold против Њемачке (серија А бр. 90, стр. 20-21, став 42) Суд је оставио отворено питање да ли комерцијална пропаганда, као таква, спада у домен гаранција члана 10, али његова каснија судска пракса даје упутства у овој материји. Члан 10 се не примјењује само за одређене врсте информација, идеја или облика изражавања (в. пресуду од 20. новембра 1989. године у предмету Markt Intern Verlag GmbH и Klaus Beermann против Њемачке, серија А бр. 165, стр. 17, став 26), посебно оне политичке природе; он такође обухвата умјетничко изражавање (в. пресуду од 24 маја 1988.

године у предмету Muller и други против Швајцарске, серија А бр. 133, стр. 19, став 27), информације комерцијалне природе (в. претходно цитирану пресуду у предмету Markt Intern Verlag GmbH и Klaus Beermann *ibid.*) – као што је Комисија правилно указала - чак и лагану музику и комерцијалне поруке емитоване кабловским путем (в. пресуду од 28. маја 1990. године у предмету Groppe Radio AG и други против Швајцарске, серија А бр. 173, стр. 22, ставови 54-55).

36. У предметном случају оспоравани огласи само дају име подносиоца представке, професију, адресу и број телефона. Јасно су били објављени са циљем рекламирања, али они су лицима која требају правну помоћ пружали информацију, која је била од користи и вјеројатно олакшавала приступ правди.

37. Члан 10 је, стога, примјенљив.

В. Сагласност са чланом 10

1. Да ли је било мијешања “јавне власти”

38. Влада је тврдила да, уколико је било мијешања, оно није долазило од “јавне власти” у оквиру значења члана 10 став 1. Писмено упозорење од Савјета Адвокатске коморе Барселоне (в. став 10 горе) могло би да се сматра интерном санкцијом датом г. Casado Cosa од њему равних. Шпанска држава је само ратификовала, у форми Краљевске уредбе, статут који су написали сами чланов Адвокатске коморе, у којем је чланом 31 забрањено професионално рекламирање (в. став 22 горе).

39. Суд, исто као и подносилац представке и Комисија, запажа да их, међутим, Одјељак 1 Закона о професионалним удружењима из 1974. године исте формулише као јавно-правна удружења (в. став 20 горе). У случају адвокатских комора, овај статус је надаље поткријеplен сврхом њиховог служења јавном интересу кроз унапређење слободне, адекватне правне помоћи комбиноване са јавним надзором професионалне праксе и поступања у складу са професионалном етиком (в., у вези са Адвокатском комором, пресуду од 23. новембра 1983. године у предмету Van der Musselle против Белгије, серија А бр.70, стр. 15, став 29 *in fine*, и пресуду од 30. новембра 1987. године у предмету X против Белгије, серија А бр. 127-Б, стр. 27-28, ставови 24-29; в. такође, *mutatis mutandis*, у вези са медицинским удружењем, пресуду од 23. јуна 1981. године у предмету Le Compte, Van Leuven и De Meyere, серија А бр. 43, стр. 26-27, став 64). Сем тога, оспоравана одлука је била усвојена у складу са одредбама примјенљивим за чланове Адвокатске коморе Барселоне и жалба против ње се улаже надлежним судовима (в. став 22 горе). Ови судови и Уставни суд, као државне институције, потврдили су казну (в. ставове 12,13 и 15 горе). С обзиром на то, разумно је да се тврди да је било мијешања “јавне власти” са слободом г. Casado Cosa да преноси информације.

2. Да ли је мијешање било оправдано

40. Такво мијешање је у супротности са чланом 10 сем уколико је оно било “прописано законом”, имало циљ који је био легитиман према члану 10 став 2 и било “неопходно у демократском друштву” ради наведеног циља (в., посебно, пресуду од 25. јуна 1992. године у предмету Thorgeir Thorgeirson против Исланда, серија А бр. 239, стр. 25, став 56).

(а) “Прописано законом”

41. Подносилац представке је тврдио да казна на коју се жали нема ваљан основ у закону. Закон из 1974. године постао је неважећи након ступања на снагу Устава из 1978. године, према којем су све раније одредбе, које су биле у супротности са Уставом, укинуте (в. став 19

горе). Како је Статут Шпанске адвокатске коморе био усвојен у складу са тим законом, ово је и у односу на њега имало исто дејство.

42. Заједнички основ за Владу и Комисију био је да је дисциплинска мјера заснована на забрани рекламирања, наметнутој члановима Адвокатске коморе чланом 31 Статута Адвокатске коморе Шпаније и Адвокатске коморе Барселоне и одлукама њихових савјета (в. ставове 22,24 и 25 горе).

43. Првенствено је на државним органима власти, заправо судовима, да интерпретирају и примјењују домаћи закон (в., *inter alia* раније цитирану пресуду у предмету Thorgeir Thorgeirson против Исланда, серија А бр. 239, стр. 25, став 58). У предметном случају, у одбијању основаности жалбе, засноване на тврдњи о повреди принципа да само статут може да дефинише прекршаје и предвиди казне, Врховни суд је узео као извор релевантну праксу Уставног суда (в. ставове 13 и 18 горе). У свјетлу формулације одредаба које су у питању (в., *mutatis mutandis*, пресуду од 23. априла 1992. године у предмету Castells против Шпаније, серија А бр. 236, стр. 21, став 37) и сопствене праксе у то вријеме, Суд налази да је ово тумачење разумно, као и тумачење члана 20 Устава у одлуци Уставног суда од 17. априла 1989. године (в. ставове 15 и 16 горе). Укратко, мијешање је било “прописано законом”.

(b) Легитиман циљ

44. Влада и Комисија су у цијелости сматрале да је главни циљ забране професионалног рекламирања чланова Адвокатске коморе била “заштита права других”, а нарочито права јавности и других чланова Адвокатске коморе. Влада је, такође, истакла да је рекламирање одувијек сматрано неспојивим са достојанством професије, дужним поштивањем колега чланова Адвокатске коморе и интереса јавности.

45. Сходно становишту подносиоца представке, мишљење Комисије могло би да се одржи једино у случајевима гдје се рекламирање заснива на поређењу или неистини, али не и тамо гдје оглас једноставно даје информацију о пракси. Оспоравана забрана чини могућом дискриминацију између чланова Адвокатске коморе који обављају дјелатност самостално и оних који раде као запосленици, државни службеници или професори универзитета. За прве, рекламирање је једини начин стицања потенцијалних клијената, док другима њихове позиције пружају више могућности да постану познати. Сем тога, забрана се не примјењује на велике фирме које се баве правним консалтингом на међународном нивоу или на осигуравајуће компаније које такође нуде правну помоћ. Далеко од мјере заштите независне правне праксе, забрана је била начин заштите интереса одређених привилегованих чланова професије адвоката.

46. Суд нема нити један разлог да сумња да су правила Адвокатске коморе, на која упућује представка била одређена ради заштите интереса јавности у обезбјеђивању поштивања чланова Адвокатске коморе. С тим у вези, посебна природа професије коју обављају чланови Адвокатске коморе мора да се размотри. Дјелујући у својству службеника суда, они извлаче корист из ексклузивног права појављивања пред судом и уживају имунитет од правних поступака везаних за њихову усмену презентацију предмета на суду, али њихово понашање мора да буде дискретно, поштено и достојанствено. Ограничења рекламирања су била традиционално правдана позивањем на та посебна својства. У случају одлуке о којој је ријеч, нема ништа што би указивало да намјера Савјета Коморе у то вријеме није одговарала циљу законодавства којем се тежило. Сем тога, фактори које је навео г. Casado Cosa односе се првенствено на начин на који се законодавство о којем је ријеч примјенљивало, и стога су релевантни при оцијењивању потребе за дисциплинском мјером.

(с) “Неопходно у демократском друштву”

47. Подносилац представке је тврдио да казна на коју се жалио није била “неопходна у демократском друштву”, стога што је представљала непропорционално мијешање у његово право да преноси информације комерцијалног карактера, право које је члановима Адвокатске коморе, као и другим грађанима, гарантовано чланом 10. Он је додао да је такво ограничење дозвољено само уколико одражава слободну и демократски прихваћену спремност за самоограничење, што у овом предмету није случај.

48. Влада је сматрала да су оспоравана правила Адвокатске коморе Шпаније посједовала такве карактеристике. Она су одражавала концепт да чланови Адвокатске коморе врше своју професију као службеници суда, што искључује обављање професије на чисто комерцијалним основама. Сем тога, 1982. године ова правила одговарају општеприхваћеној пракси европских адвокатских комора, иако и у овој области може да се запази извјесна доза флексибилности од тада. У сваком случају, казна изречена г. Casado Cosi била је скоро симболична. Она, у ствари, санкционише поновљено рекламирање г. Casado Cose, који је раније већ примио упозорења и укорје везане за огласе које је дао у рубрикама “разни огласи” у неколико новина и циркуларна писма која је послао компанијама (в. ставове 7 и 8 горе). С обзиром на то и када су комерцијални говори у питању, Влада се позива на знатан степен слободне процјене релевантних власти.

49. Сходно мишљењу Комисије, забрањивање практично сваког оглашавања чланова Адвокатске коморе изгледа прекомјерно и тешко спојиво са правом на слободу изражавања, које укључује слободу преношења информација и њен пандан, право да се она прими. Оглас подносиоца представке сачињен је од дијелова који су у потпуности неутрални (његово име, занимање и пословну адресу и број телефона) и нису садржавали информације које су неистините или увредљиве за колеге чланове Адвокатске коморе. Он је, стога, имао право да пренесе ту информацију исто као што су његови потенцијални клијенти имали право да је приме.

50. Према пракси Суда, државе уговорнице Конвенције имају одређени степен слободне процјене при оцјењивању неопходности мијешања, али је та слобода предмет европског надзора, како у погледу релевантних правила тако и одлука којима се она примјењују (в., *inter alia*, раније цитирану пресуду у предмету Markt Intern Verlag GmbH и Klaus Beermann, серија А бр. 165, стр. 20, став 339). Такав степен слободне процјене је нарочито потребан у комплексним и промјенљивим областима нелојалне конкуренције (*ibid.*). Исто се односи на рекламирање. У овом предмету задатак Суда је, стога, ограничен на оцјењивање да ли је мјера која је примјењена на државном нивоу у принципу оправдана и пропорционална (в., *inter alia*, *ibid.* и раније цитирану пресуду у предмету Barthold, серија А бр. 90, стр. 25, став 55).

51. За грађанина, рекламирање је средство откривања особина услуга и роба које му се нуде. Ипак, оно може да буде каткада ограничено, посебно да би се спријечила нелојална конкуренција и неистинито или обмањујуће рекламирање. У неким случајевима, објављивање чак и објективне, истините рекламе може да буде ограничено у намјери да се обезбиједи поштивање права других или због посебних околности појединих пословних активности и професија. Било које такво ограничење мора, међутим, Суд пажљиво да испита, који мора да одвага захтјеве тих посебних околности у односу на такво рекламирање; у том циљу, Суд мора да сагледа оспоравану мјеру у свјетлу предмета у цјелини (в., *mutatis mutandis*, раније цитирану пресуду у предмету Markt Intern Verlag GmbH и Klaus Beermann, серија А бр. 165, стр. 20, став 34).

52. У предметном случају, 6. априла 1983. године г. Casado Cose је примио писмено

упозорење од Савјета Адвокатске коморе Барселоне, због кршења забране професионалног рекламирања (в. ставове 10 и 22 горе). Потврђујући казну, Савјет државне Адвокатске коморе одлучио је да су огласи који су у питању, ако се узме у обзир њихова природа, ишли ван граница дозвољених релевантним правилима Адвокатске коморе *Barcelona; Barcelona Audencia Territorial* је навела исте разлоге у својој пресуди (в. ставове 11, 12, 24, и 25 горе). Суд запажа да ова правила дозвољавају оглашавање у одређеним случајевима – тј. када се фирма отвара или када има измјена у чланству, адреси или броју телефона - и под одређеним условима (в. став 25 горе). Стога, забрана није била апсолутна.

53. Подносилац представке и Комисија су аргументовали да комерцијалне организације попут осигуравајућих друштава нису предмет ограничења у рекламирању својих услуга правног консалтинга.

54. Сходно мишљењу Суда, међутим, они не могу да се пореде са члановима Адвокатске коморе са независном праксом, чији им специјални статус даје централну позицију у функционисању правосуђа и посредовању између јавности и судова. Таква позиција објашњава уобичајена ограничења понашања чланова Адвокатске коморе, као и надгледање и супервизију Савјета адвокатских комора.

Но ипак, правила руковођења професијом, посебно у области рекламирања, варирају од једне државе до друге, зависно од традиције. Штавише, у највећем броју држава уговорница Конвенције, укључујући и Шпанију, постоји већ неко вријеме тенденција ублажавања правила као резултат промјена у њиховим друштвима и, посебно, растуће улоге медија у њима. Влада је цитирала примјере из Правила понашања за правнике у Европској унији (Strasbourg, 28. октобар 1988. године) и закључке Конференције европских адвокатских комора (Crasow, 24. мај 1991. године); иако потврђују принципе забране рекламирања, ти документи овлашћују чланове адвокатске коморе да изразе своја мишљења путем медија, да учине себе познатим и учествују у јавној дебати. У складу са тим упутствима, нова правила рекламирања која је издао Савјет Адвокатске коморе Каталоније (4. јули 1991. године) дозвољавају објављивање циркуларних писама или чланака, укључујући и штампу (в. став 28 горе). Недавно је Влада започела са израдом Нацрта новог статута Адвокатске коморе Шпаније (в. члан 23 горе), који дозвољава нешто већу слободу у овој области.

55. Широки дијапазон правила и различит степен измјена у земљама чланицама Савјета Европе указују на комплексност овог питања. С обзиром на њихов директни, континуирани контакт са својим члановима, адвокатске коморе и државни судови су у бољој позицији него међународни суд да одреде како, у одређеном времену, може да буде постигнута правилна равнотежа између различитих интереса, тј. захтјева за правилно функционисање правосуђа, достојанства професије, права свакога да прими информацију о правној помоћи и пружања члановима адвокатске коморе, могућности да рекламирају своју праксу.

56. Имајући све ово у виду, Суд налази да у предметном периоду (1982–1983) реакција релевантних државних органа власти не може да се сматра непропорционалном циљу који је требао да се оствари.

57. У закључку, није дошло до кршења члана 10.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА, СУД

1. *Одлучује*, једногласно, да је члан 10 примјенљив у овом предмету.
2. *Одлучује*, са седам гласова за и два против, да није било његовог кршења.

Пресуда је сачињена на енглеском и француском и објављена на јавној расправи у Згради људских права у Strasbourg, одржаној 24. фебруара 1994. године.

Rolv RYSSDAL
Предсједник

Marc-André EISSEN
Регистар

У складу са чланом 51 став 2 Конвенције и правила 53 став 2 Правила Суда, овој пресуди је приложено заједничко супротно мишљење г. Thór Vilhjálmsson и гђе Palm.

M.-A.-E.

R.R.

ЗАЈЕДНИЧКО СУПРОТНО МИШЉЕЊЕ **СУДИЈА THÓR VILHJÁLMSOON И PALM**

Ми се слажемо са већином чланова Савјета да је члан 10 Конвенције примјенљив у предмету и да је било мијешања, које је било прописано законом и које је имало легитимни циљ.

Међутим, у погледу неопходности, слажемо са са оним што је наведено у ставовима 54-65 извјештаја Комисије. Сходно томе, ми налазимо да је повријеђен члан 10 Конвенције.

КЉУЧНЕ РИЈЕЧИ:

Преношење информација/

Мијешање/

Прописано законом/

Ограничења ради заштите права других